Samvær mellom barn og foreldre etter omsorgsovertakelse

Endringer i barnevernsnemndas praksis, 2008–2025

Helle Karina Johansen
Doktorgradsstipendiat, Institutt for helse, miljø og likeverd, Universitetet i Bergen

Dagens presentasjon

Bakgrunnen for forskningen

Data –
Fra tekst til statistikk

Resultater

Johansen, H. K., Bjørknes, R., Lydersen, S., Søvig, K. H., & Lehmann, S. (2026). Decisions on contact rights after a care order in Norway from 2008 to 2021: a repeated cross-sectional study in the aftermath of the European Court of Human Rights rulings. *European Journal of Social Work*, *29*(2), 283-299.

Johansen, H. K., Lehmann, S., Søvig, K. H., & Bjørknes, R. (2025). Children's voices in child welfare tribunal proceedings: documentation and weighting of children's opinions on contact with biological parents after a care order. *Children and Youth Services Review*, 108534.

Litt fakta

5 625

barn var plassert i fosterhjem etter vedtak om omsorgsovertakelse pr. 31.12.2025

Bufdir 2026

23

saker siden 2015 der EMD fant at Norge brøt retten til familieliv (EMK art. 8)

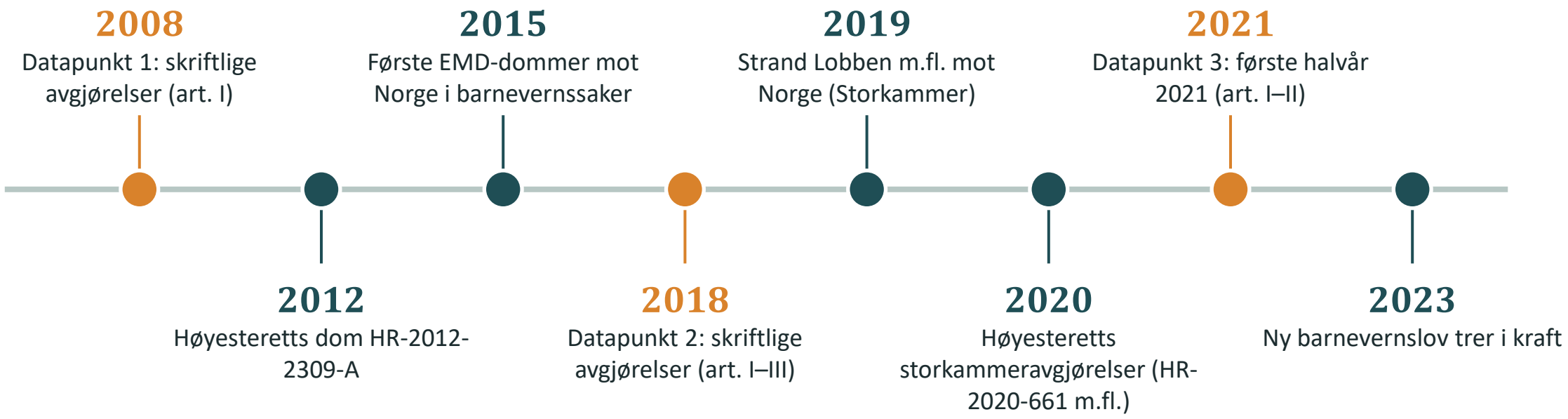
NHRI 2024

3–6

samvær i året, vanlig ved langvarig plassering

HR-2012-2309-A; Gerdts-Andresen 2020

Fra EMD-kritikk til ny lov: 2008–2025

EMD-kritikken: samværet var skjematisk, og målet om gjenforening ble oppgitt for tidlig.

Fra EMD-kritikk til ny lov: 2008–2025

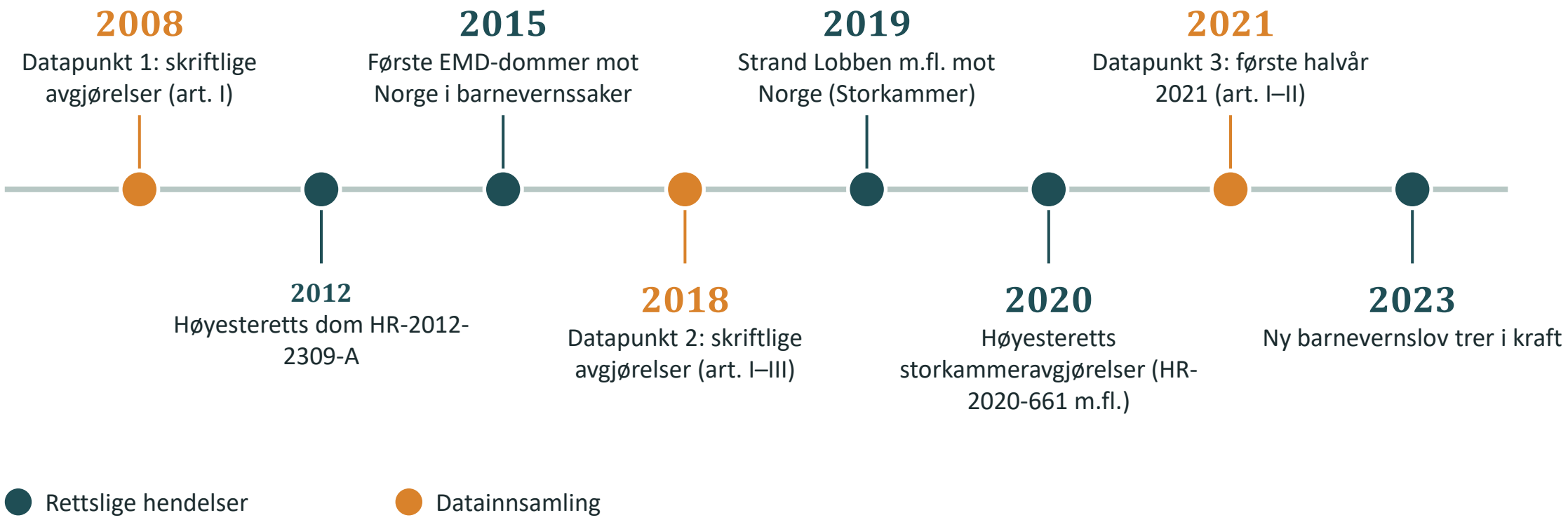

EMD-kritikken: samværet var skjematisk, og målet om gjenforening ble oppgitt for tidlig.

EMK artikkel 8

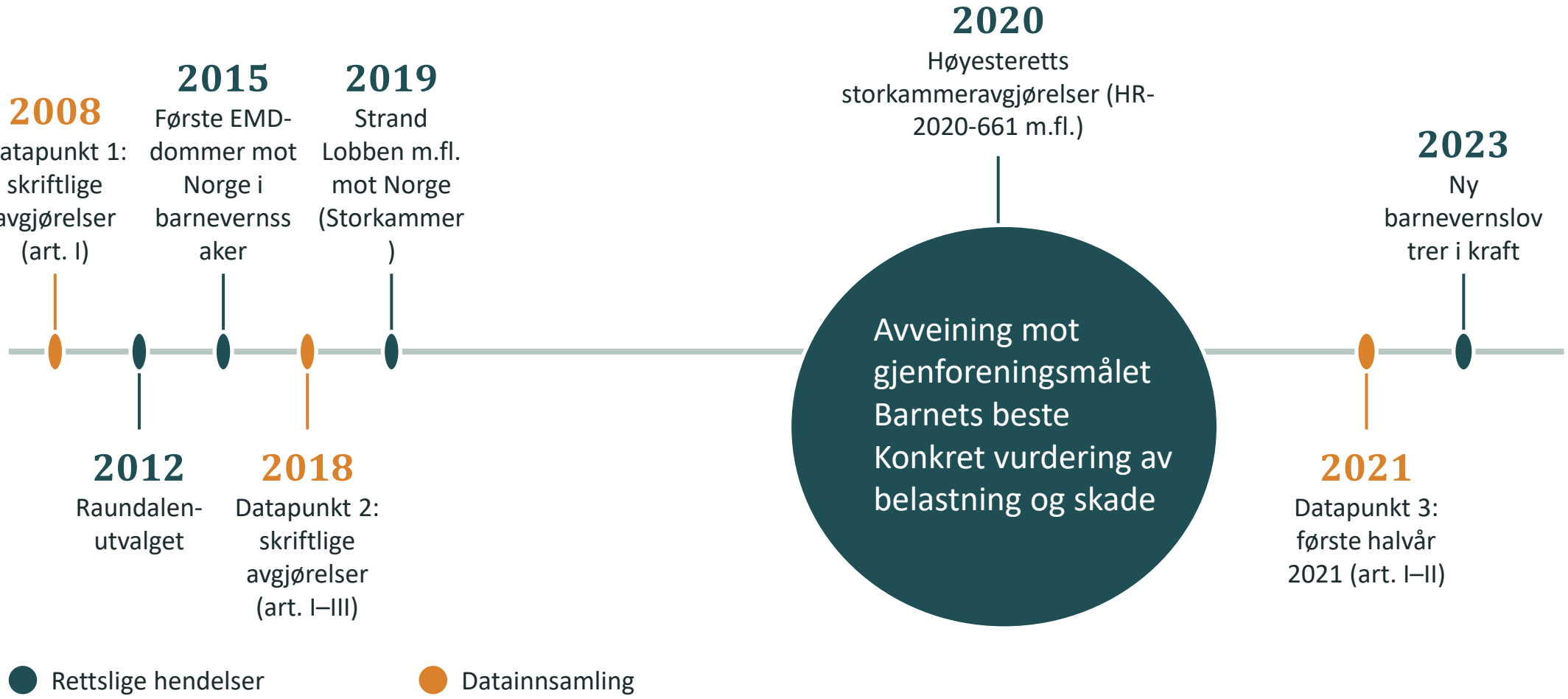
Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse.

Fra EMD-kritikk til ny lov: 2008–2023

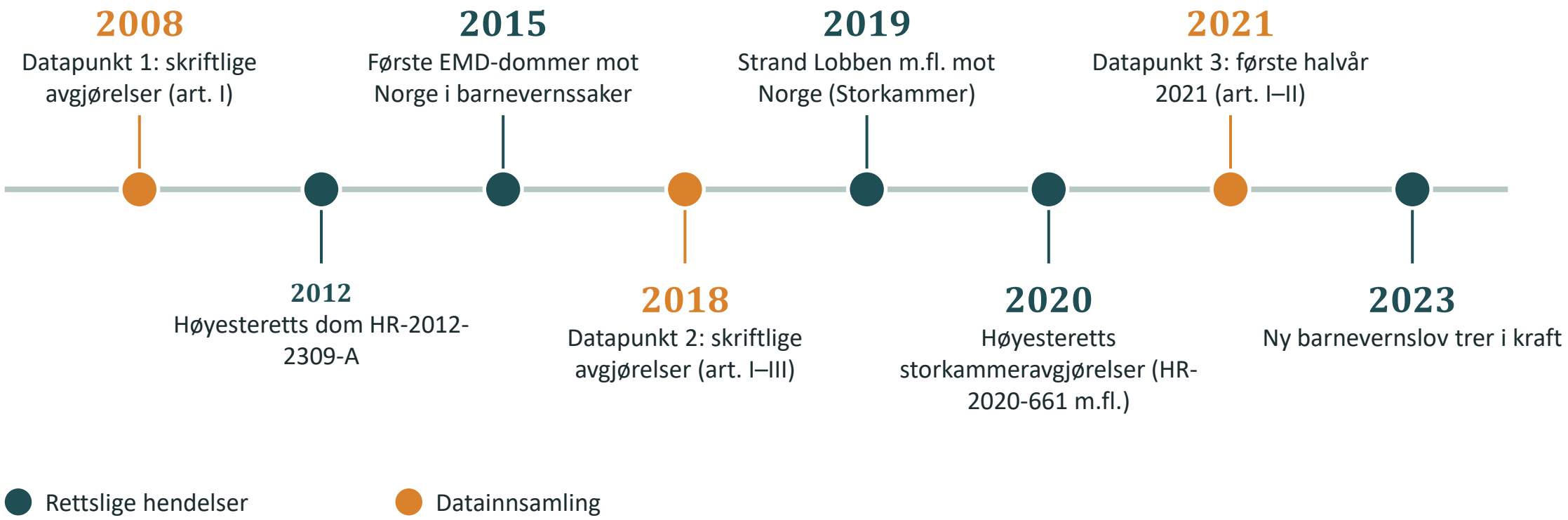
EMD-kritikken: samværet var skjematisk, og målet om gjenforening ble oppgitt for tidlig.

Fra EMD-kritikk til ny lov: 2008–2023

EMD-kritikken: samværet var skjematisk, og målet om gjenforening ble oppgitt for tidlig.

Fra EMD-kritikk til ny lov: 2008–2023

EMD-kritikken: samværet var skjematisk, og målet om gjenforening ble oppgitt for tidlig.

Data: 1 731 avgjørelser

1 731

skriftlige avgjørelser fra barnevernsnemnda (2008, 2018 og 1. halvår 2021) i BARN-NEMND-databasen

Fra NVIVO til R

Avgjørrelsene ble lest og kodet etter en forhåndsbestemt kode-bok.

Gjentatt tverrsnittanalyse

Uavhengige utvalg fra 2018 og 2021 gir sammenligning på systemnivå, ikke endring i enkeltsaker.

Kvantitativ analyse av avgjørelser → **Koding på DIPA og i prosjektet** → **Analyse og publikasjon**

Bare en bitteliten innføring i datautvalget

En analyse enhet = et barns samværsutmåling med en av foreldrene

I **Det store utvalget**

2 258

II **Det lille utvalget**

979

Hva ville vi vite?

Har barnevernsnemndas fastsettelse av samværets omfang etter omsorgsovertakelse endret seg – og i så fall hvordan?

I Samværets omfang over tid

Hvordan endret samværshyppigheten seg 2008–2021, og hvilke sakskjennetegn henger sammen med den?

European Journal of Social Work (2026)

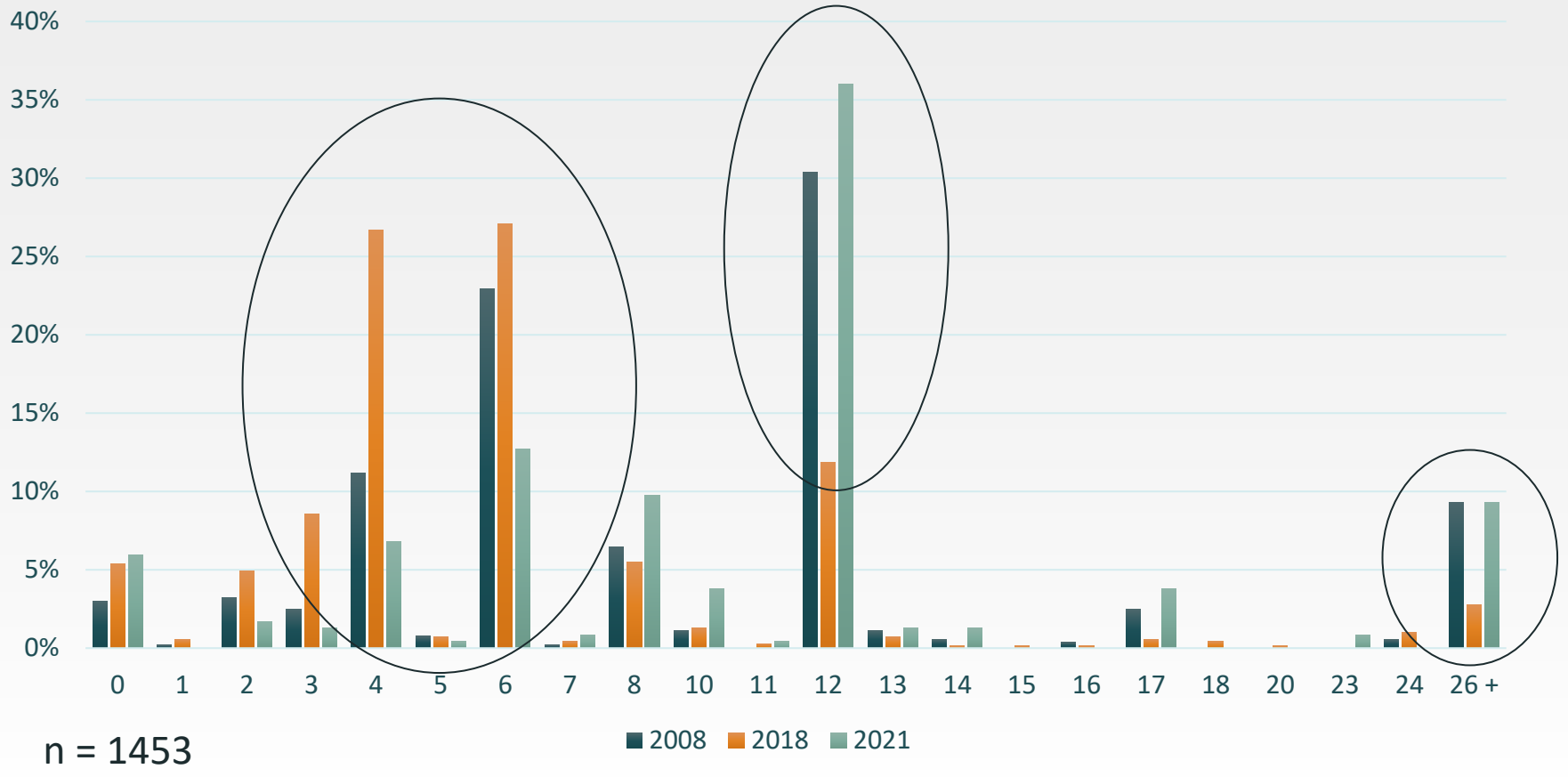
II Barnets stemme

Hvordan dokumenteres og vektlegges barnets mening om samvær?

Children and Youth Services Review (2025)

ARTIKKEL I

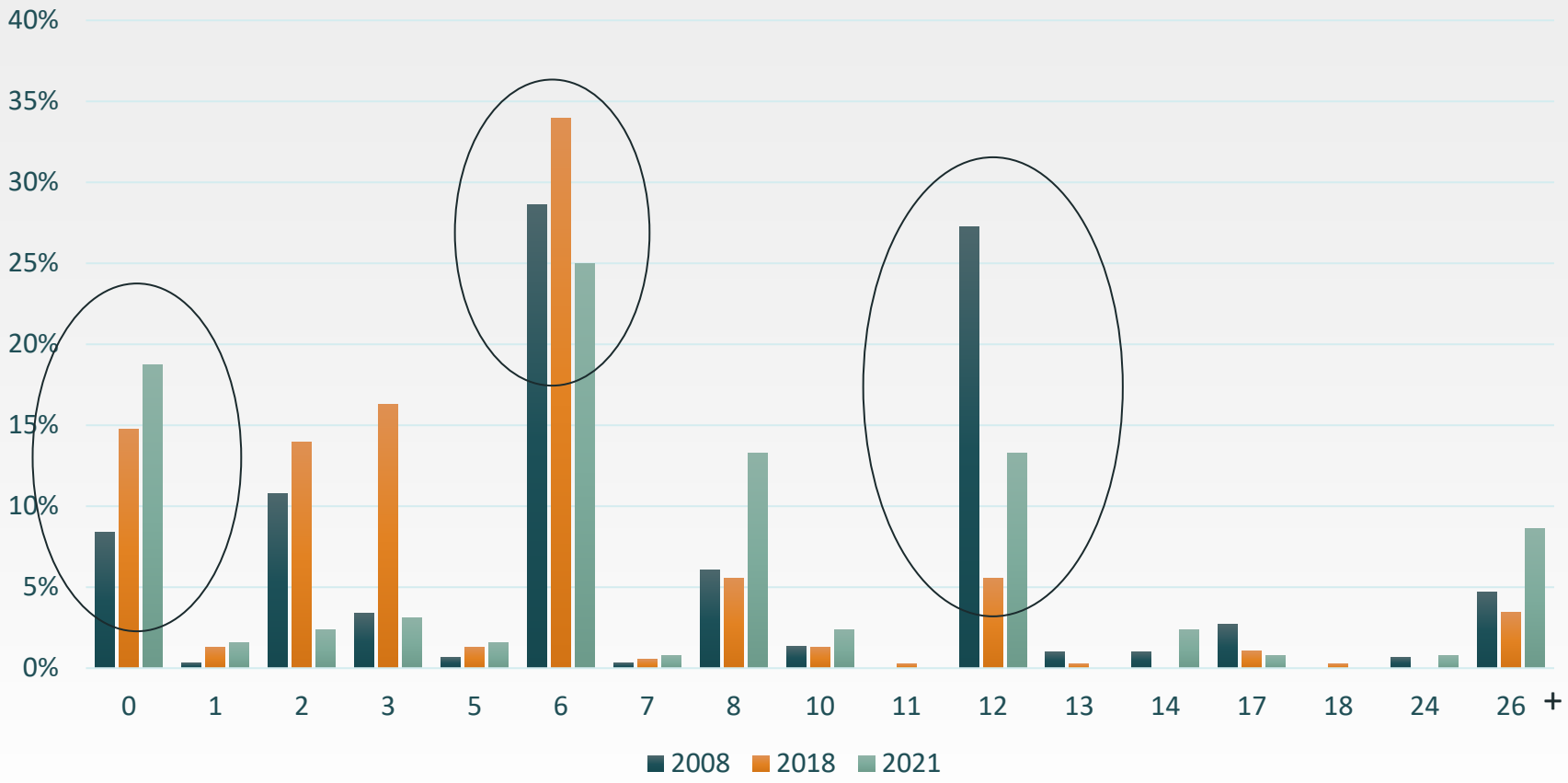
Antall samvær mellom barn og mødre

n = 1453

ARTIKKEL I

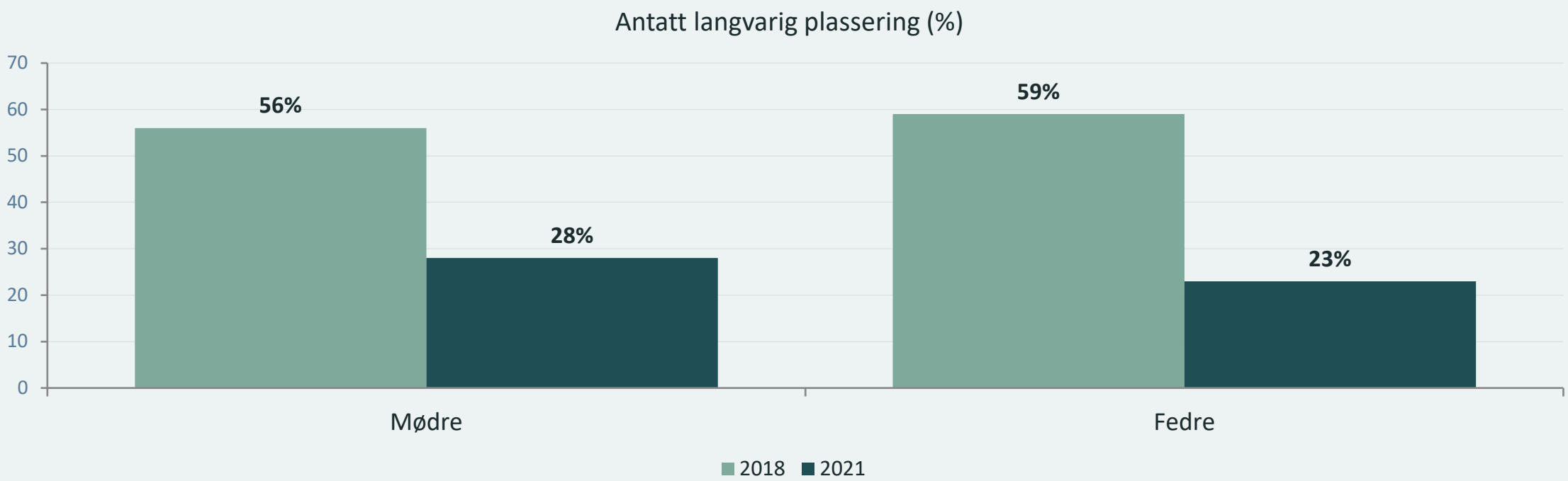
Antall samvær mellom barn og fedre

n = 805

ARTIKKEL I

Færre antatte langvarige plasseringer

Hva påvirker samvær med mor i 2018 og 2021?

Antall kontakter per år mellom barn og mor (regresjonskoeffisienter)

Barnets alder

Eldre barn har flere samvær per år.

+0,203

Psykisk uhelse hos mor

Flere samvær enn for mødre uten psykisk uhelse.

+2,184

Forventet langvarig plassering

Færre savmær per år.

–4,842

Aggressive atferd

Færre samvær per år.

–1,638

Manglende omsorgs-evner

Færre samvær per år.

–1,7

Samvær med tilsyn

Færre samvær enn ved samvær uten tilsyn.

–2,994

Kilde: nemndavgjørelser 2008, 2018 og 2021 (N = 1 731); regresjonsanalyser for 2018 og 2021.

Hva påvirker samvær med far i 2018 og 2021?

Antall kontakter per år mellom barn og far (regresjonskoeffisienter)

Forventet langvarig plassering

Færre samvær per år.

–4,150

Barnets kjønn

Jenter har færre samvær per år enn gutter.

–2,985

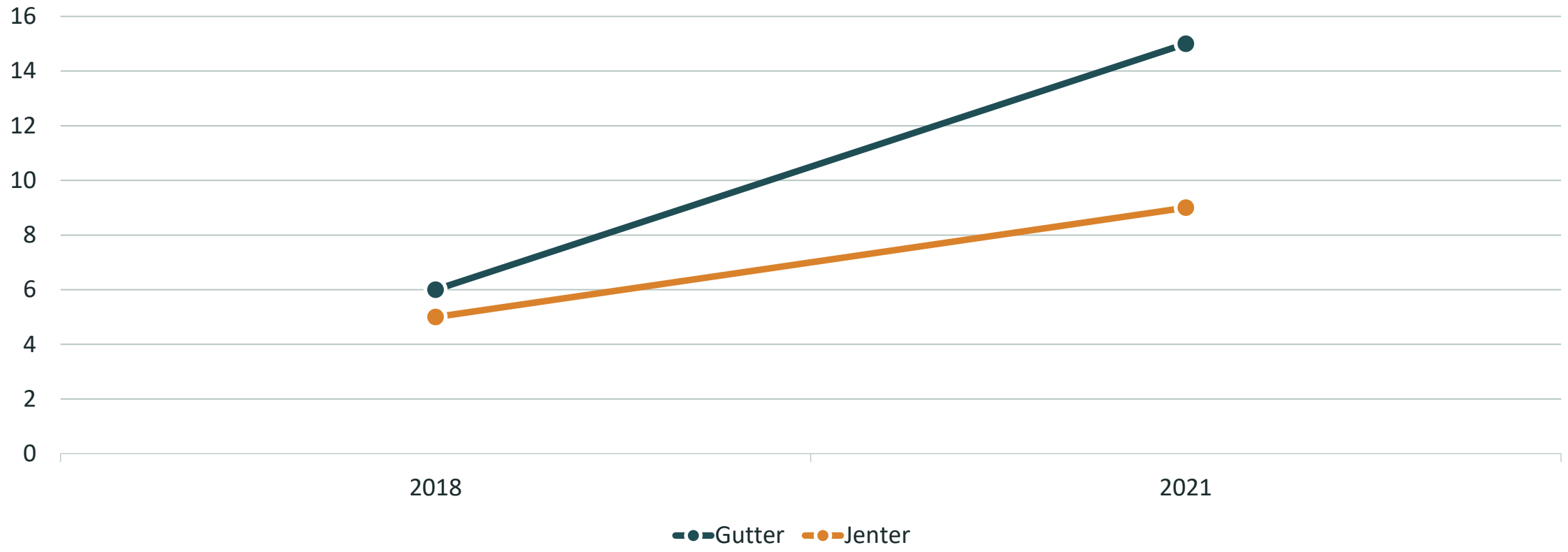
Fars aggressive atferd

Færre samvær per år.

–3,075

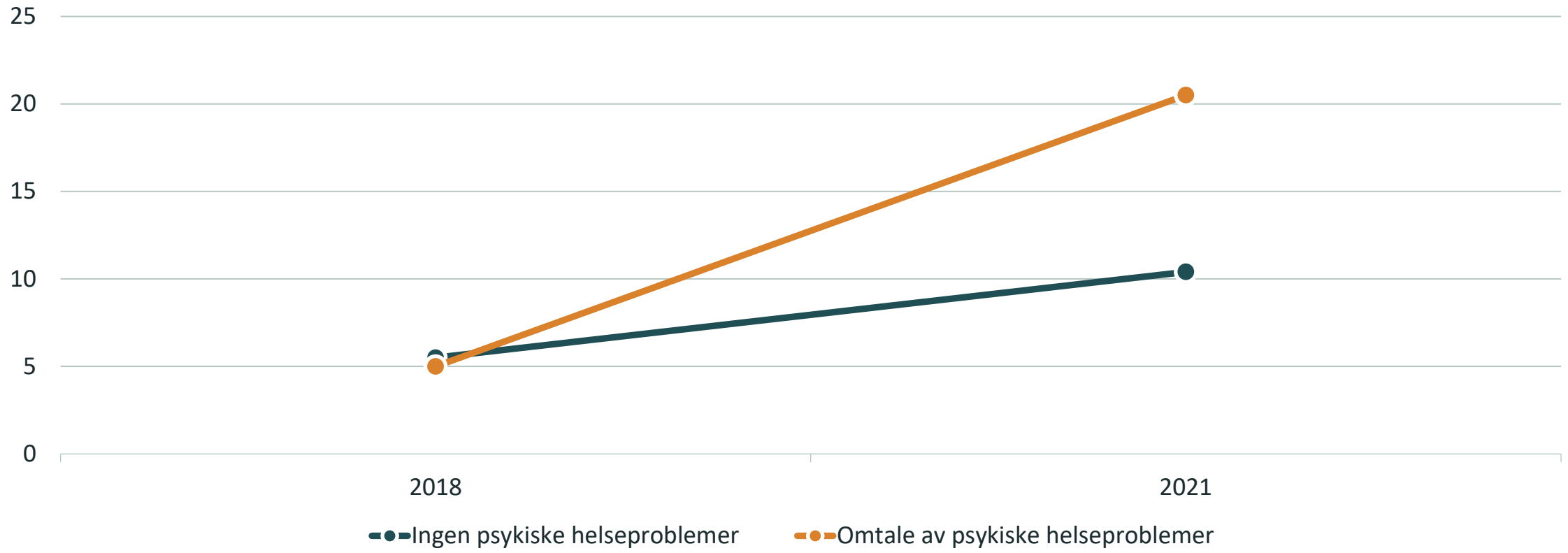
Kilde: nemndavgjørelser 2008, 2018 og 2021 (N = 1 731); regresjonsanalyser for 2018 og 2021.

Gutter og jenters samvær med far: Interaksjonsanalyse

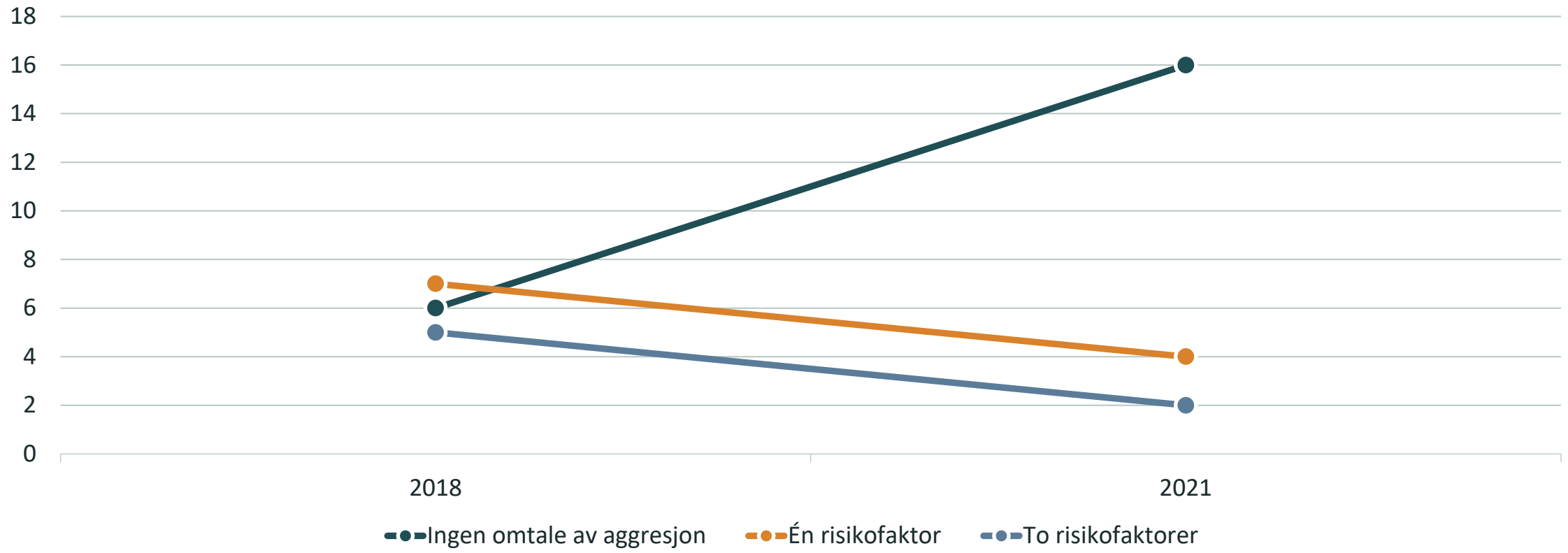
Økningen fra 2018 til 2021 er klart sterkere for gutter enn for jenter.

Psykiske uhelse hos far: Interaksjonsanalyse

Økningen er størst i sakene der psykiske helseproblemer er omtalt.

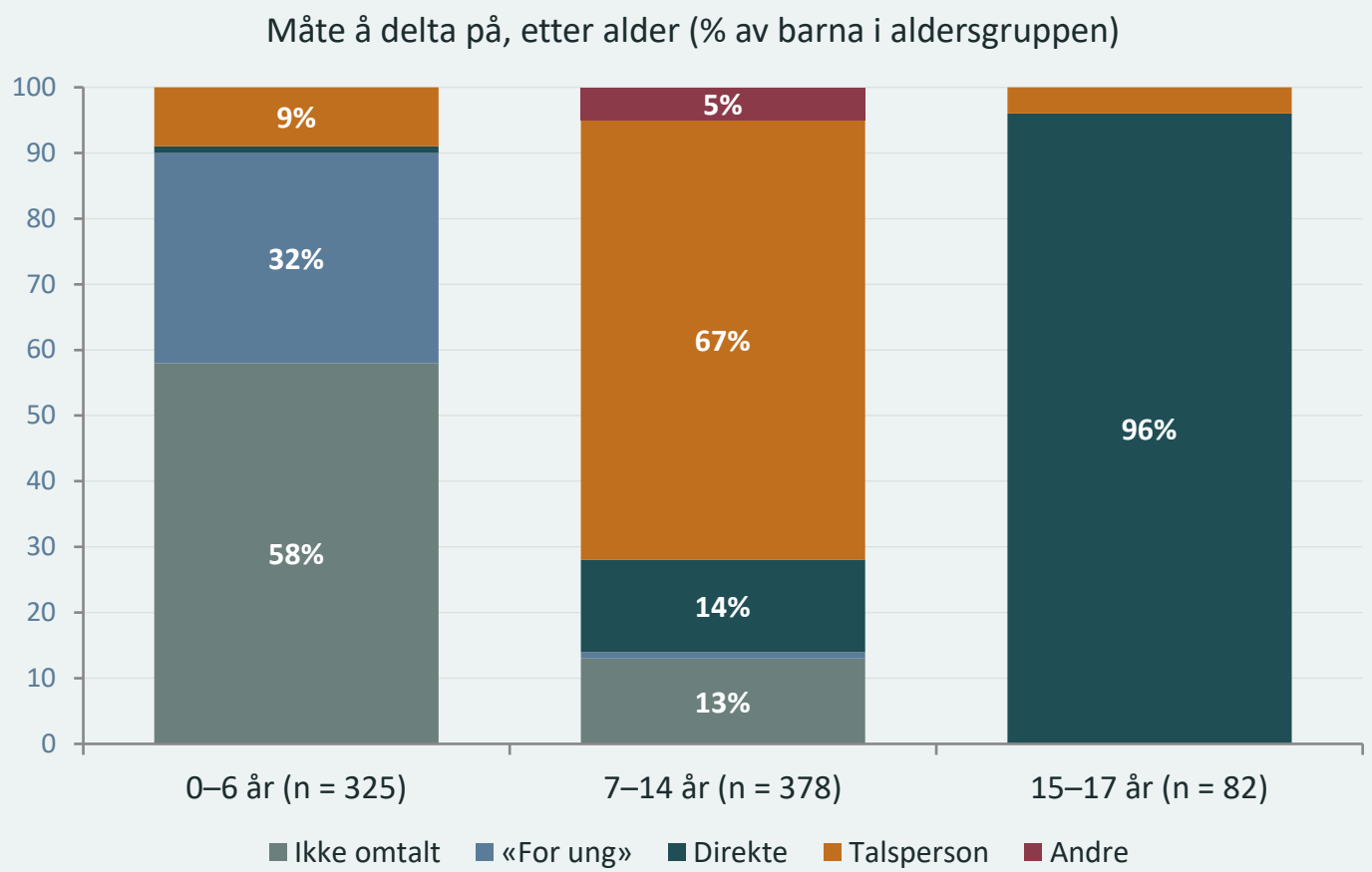
Aggresjon og vold hos far: Interaksjonsanalyse

Bare i sakene uten omtale av aggresjon går tallet opp. Med én eller to risikofaktorer går det ned.

ARTIKKEL II

Barns deltakelse varierer sterkt med alder (2018-2021)

58 % av 0–6-åringene: deltakelse ikke omtalt i avgjørelsen (32 % «for ung»)

67 % av 7–14-åringene deltok via talsperson, 14 % direkte

96 % av 15–17-åringene deltok direkte, med advokat eller selv

Fra studieutvalg til regresjon – vekt på barnets mening

Studieutvalg

728

→

Avgjørelser med barnets medvirkning

487

→

Uttrykt mening om samvær

310

→

Ekskludert før analyse

188

→

Endelig utvalg til regresjon

122

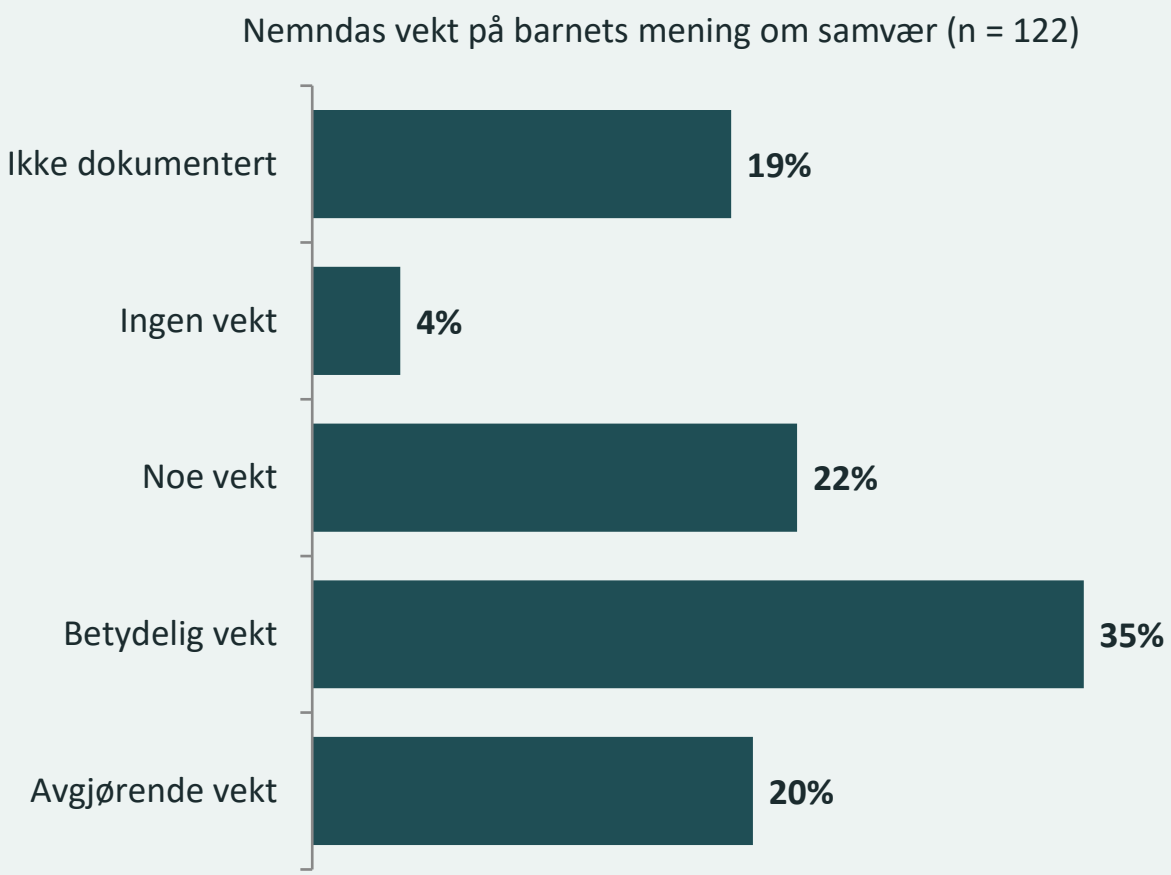
Eksklusjonskriterier

157 Ingen numerisk uttalelse fra barnet

35 Ingen omtale av nemndas vekting

ARTIKKEL II

Nemndas vekt på barnets mening (n = 122)

+ Eldre barn
Mer vekt: justert +0,14 per leveår på skalaen 0–4

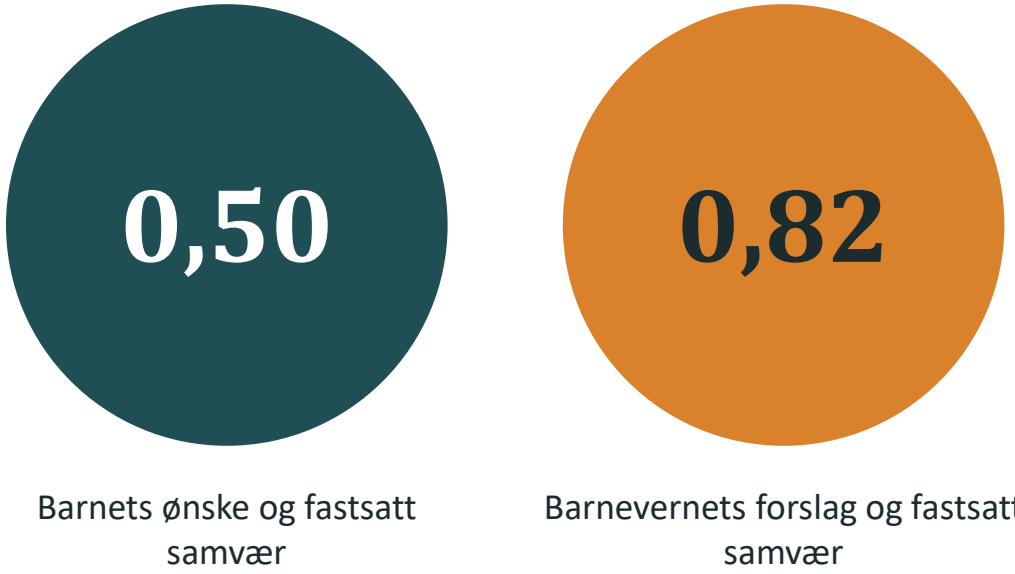
+ Jenter
Mer vekt: justert +0,26 sammenlignet med gutter

− Ønske om mye samvær
Mindre vekt: justert −0,05 per ønsket samvær i året

ARTIKKEL II

Samværet følger barnevernets forslag tettest

Pearson-korrelasjoner (r)

Barnets ønske og fastsatt samvær

Barnevernets forslag og fastsatt samvær

Mer ønsket samvær gir mer fastsatt samvær

Koeffisient 0,86 ($p < 0,001$), selv om slike ønsker får lavere formell vekt.

Uenighet svekker barnets innflytelse

Jo større avstand mellom barnets og barnevernets forslag, desto svakere effekt av barnets ønske (interaksjon −0,12).

Barnevernet foreslår ofte minimumssamvær

En forsiktighetsregel: samvær kan økes senere uten ny rettsprosess, mens reduksjon krever ny prosess.

ARTIKKEL III

En liten spoiler av de preliminiære funnene

2018		2021
FORMÅL MED SAMVÆR Kunnskap om biologisk opphav	→	Tilknytning og relasjon til foreldrene
PLASSERINGENS VARIGHET Skillet mellom kort og langvarig plassering styrte samværet	→	Nemndene unngår tidlig å kalle plasseringen langvarig, og holder gjenforening åpen
VEKTLAGTE HENSYN Skadeforebygging, stabilitet og tilknytning til fosterhjemmet	→	I tillegg: biologiske bånd, identitet og gjenforening

Nemndledernes dilemmaer

- Barnets beste er et åpent begrep som må begrunnes i hver sak
- Gjenforeningsmålet kan gi barnet lengre uvisshet
- Foreldrenes rettigheter kan i noen saker veie tyngre

Under vurdering i International Journal of Children's Rights. Avgjørelser fra 2018 og 2021 og intervjuer med sju nemndledere høsten 2025.

Hva disse artiklene kan – og ikke kan – si noe om

1 Systemnivå, ikke enkeltsaker

Gjentatte tverrsnitt viser at avgjørelsene som helhet endret seg, ikke at enkeltsaker eller enkeltnemnder gjorde det.

2 Praksis eller dokumentasjon?

Endringer, eller noe av den, kan skyldes andre saker, strengere krav til begrunnelse eller samtidige hendelser. Intervjuene og tidsforløpet støtter tolkningen om EMD.

3 Måling

Skjønnsmessig koding.
Koder som «aggresjon» og «psykisk uhelse» skiller ikke mellom alvorlighetsgrader.

4 Utvalg

Sju frivillige nemndledere (selvseleksjon).

Oppsummering: en rekalibrering av praksis

I Mer samvær etter 2018

Nedgang 2008–2018, deretter nær en dobling i snitt 2018–2021, og færre antatt langvarige plasseringer.

II Ujevn medvirkning

Yngre barn og gutter får vektlagt meningene sine mindre, og barnevernets forslag veier tyngre enn barnets ønske.

III Nye begrunnelser

Gjenforening, biologiske bånd og identitet veier tyngre; plasseringens varighet er mindre avgjørende.

Nemndlederne forklarer endringene med EMD-dommene.

Takk for meg!